

NEBESKÝ SVITEK A POZEMSKÁ TRÁPENÍ

Zj 4 a 5

kázání ze soboty 7. 3. 2015 – br. Roman Mach

ÚVODEM

„Bratře, víra a trápení?“ :-)) Kdo to takto máte, blahopřeji... Přesto tento název (původně: „dějiny“).

Úkol pro Vás (takové delší psané zadání :-)) – vypsát dějiny světa na 300 stran. Vše zahrnout nelze, co vyberete? Jakou spojující nit určíte?

Jak (podle čeho) budeme hodnotit to dobré a špatné, důležité a nedůležité v dějinách? Jinými slovy: jak dějiny vyložíte? Zatím si to promyslete, já se k tomu za chvíli vrátím...

TEXT: Zj 4:1 - 5:14 Trůnní scéna a svitek

*Potom jsem měl vidění: Hle, dveře do nebe otevřené, a ten hlas, který předtím ke mně mluvil a který zněl jako polnice, nyní řekl: „Pojď sem, a ukážu ti, co se má stát potom.“ Ihned jsem se ocitl ve vytržení ducha: **A hle, trůn v nebi**, a na tom trůnu někdo, kdo byl na pohled jako jaspis a karneol; a kolem trůnu duha jako smaragdová. Okolo toho trůnu čtyřicet jiných trůnů, a na nich sedělo čtyřicet starců, oděných bělostným rouchem, na hlavách koruny ze zlata. Od trůnu šlehaly blesky a dunělo hromobití; před trůnem hořelo sedm světél - to je sedmero duchů Božích; a před trůnem moře jiskřící jako křišťál a uprostřed kolem trůnu čtyři živé bytosti plné očí zepředu i zezadu...*

A kdykoli ty bytosti vzdají čest, slávu a díky tomu, který sedí na trůnu a je živ na věky věků, padá těch čtyřicet starců na kolena před tím, který sedí na trůnu, a klanějí se tomu, který je živ na věky věků; pak položí své koruny před trůnem se slovy: „Jsi hoden, Pane a Bože náš, přijmout slávu, čest i moc, neboť ty jsi stvořil všechno a tvou vůlí všechno povstalo a jest.“

***A v pravici toho, který sedí na trůnu, spatřil jsem knihu úplně popsanou, zapečetěnou sedmi pečeti.** Tu jsem uviděl mocného anděla, který vyhlásil velikým hlasem: „**Kdo je hoden otevřít tu knihu a rozlomit její pečeti?**“ Ale nikdo na nebi ani na zemi ani pod zemí nemohl tu knihu otevřít a podívat se do ní. Velmi jsem plakal, že se nenašel nikdo, kdo by byl hoden tu knihu otevřít a podívat se do ní.*

*Ale jeden ze starců mi řekl: „**Neplač. Hle, zvítězil lev z pokolení Judova, potomek Davidův; on otevře tu knihu sedmkrát zapečetěnou.**“ **Vtom jsem spatřil, že uprostřed mezi trůnem a těmi čtyřmi bytostmi a starci stojí Beránek, ten obětovaný; měl sedm rohů a sedm očí, což je sedmero duchů Božích vyslaných do celého světa. Přistoupil k tomu, který sedí na trůnu, a přijal knihu z jeho pravice. A když tu knihu uchopil, čtyři bytosti a čtyřicet starců padlo na kolena před Beránkem; každý měl loutnu a zlatou nádobu naplněnou vůní kadidla, což jsou modlitby Božího lidu. **A zpívali novou píseň: „Jsi hoden přijmout tu knihu a rozlomit její pečeti, protože jsi byl obětován, svou krví jsi Bohu vykoupil lidi ze všech kmenů, jazyků, národů a ras a učinil je královským kněžstvem našeho Boha; a ujmou se vlády nad zemí.“*****

A viděl jsem, jak kolem trůnu a těch bytostí i starců stojí množství andělů – bylo jich na tisíce a na statisíce; slyšel jsem je mocným hlasem volat: „Hoden jest Beránek, ten obětovaný, přijmout moc, bohatství, moudrost, sílu, poctu, slávu i dobrořečení.“ A všechno stvoření na nebi, na zemi, pod zemí i v moři, všecko, co v nich jest, slyšel jsem volat: „Tomu, jenž sedí na trůnu, i Beránkovi dobrořečení, čest, sláva i moc na věky věků!“ A ty čtyři bytosti řekly: „Amen“; starci padli na kolena a klaněli se.

I. DĚJ V NEBESKÉM SHROMÁŽDĚNÍ

Janův svět: „Nerozdělený Boží svět“, kde do nebe lze vidět a lze mezi nimi také přecházet tam a zpět.

Janův jazyk. O nebeských ni pozemských skutečnostech navíc Jan nepíše přímo – on realitu nebe a světa (a života) *metaforizuje* (přirovnává k něčemu „jako“). To je důležité pro způsob čtení, tedy pro výklad (jak uvidíme i odpoledne). Metafory mají jednu velmi důležitou vlastnost: protože jsou to přirovnání (něčeho k něčemu), ve smyslu „něco je jako něco jiného“, mohou být k realitě života přikládány znovu a znovu a pokud souznějí, pokud to „cinkne“, vznikají metafory nové, dnešní, aktuální.

Kde se nacházíme: Toto je trůnní scéna v nebesích, nebeská bohoslužba – ústřední výjev, (ačkoli nedramatický), ke kterému se další vyprávění v knize budou stále cyklicky vracet. Ba co víc, *všechny ty dramatické děje mezi nebem zemí budou vycházet právě odtud*, z nebeské trůnní místnosti, kde je uctíván Bůh a Beránek... To je důležité.

„Trůn“ (15x v NZ mimo Zj, 45x ve Zj¹) tím se zdůrazňuje, kdo má věci ve skutečnosti pod kontrolou, kdo vládne.

Důležitý motiv: svitek. V této části knihy (kap. 4 a 5) je zmíněn 7x. „Sviteček“ v 10. kapitole bude zmíněn 4x. „Svitky“ v souvislosti se soudem ve Zj 20 budou zmíněny 4x. V závěru knihy (Zj 22) se téma „tohoto svitku“ objeví znovu, a to opět 7x.

Objevila se kniha – svitek, který je zcela popsán a 7x zapečetěn. Kdeže se objevil? V pravici toho, kdo sedí na trůnu... Všimněme si, že Bůh v tomto výjevu po celou dobu mlčí. Jeho řeč se objeví až mnohem později, jako sumarizace obsahu/ dějů v knize ve Zj 21,5-8. Zde zatím hovoří něco jiného.

Svitek (jako motiv) je zde rétoricky/literárně velmi zdůrazněn. Jan uslyší otázku. „Kdo je hoden otevřít ten svitek?“ Ale nikdo *na nebi, na zemi ani pod zemí* – a to je tehdejší schéma celého světa, ba vesmíru – není hoden a tedy nemůže ten popsáný svitek otevřít.

Je-li něco zapečetěno 7x, víc už to nejde. Obsah je ale velmi důležitý, Jan *plakal*, že jej nikdo nemůže otevřít. (v tamní kultuře je dodnes dovoleno plakat i mužům...) Co je to za svitek? Zatím víme, že:

Je popsáný, plný

K jeho rozpečetění je zapotřebí mimořádné kvalifikace

Jeho rozpečetování koresponduje s důležitým děním na Zemi (sedmero pečeti)

Po rozlomení poslední pečeti nastane „telos“ dějin (o tom později)...

Tak či onak je tedy tento svitek spojen s nesnadnými *dějiny* a závěrem našeho lidského světa a potažmo našeho života víry.

Problém dějin. A jsme opět u dějin. Podívejte se se mnou na dějiny minulých staletí a tisíciletí. Co vidíte? Není to nepřehledná záplava dějů, prostě zmatek? Jevilo se to snad v 1. století pod vládou Římského impéria jinak?

Pozor na „*historismus*“ – to je víra, že dokážeme (přirozenými schopnostmi) odhalit vnitřní smysl historického procesu (Lewis, 1950²); jinak řečeno, že dokážeme vyložit dějiny. Dějiny jsou nezvládnutelným kvantem informací. Každá učebnice dějin vybírá, propojuje a vykládá dějiny. Různé režimy píší různé dějiny.

Neumím vykládat dějiny (či události), a to ani ty své. Dějí se mi věci, kterým nerozumím. Prorokům SZ byly některé děje zjeveny jako Boží soudy; to neznamená, že veškeré negativní děje jsou „soudy“ (Lewis, tamtéž). Historicismus, to je něco jiného – ten vykládá dějiny jen a pouze tehdy, pokud tak činí Písmo... (Daniel a 4 říše...) Podívejme se na dějiny očima Janovýma. Římské impérium a jeho paradoxy. Vodovody, silnice, lázně a divadla, *Pax Romana* versus nesmlouvavá krutost, válčení a ozebračování. Jaký mají tyto dějiny řád? Smysl? Cíl? Proč někteří křesťané byli vyžádáni lvům?

Dnes víme, že *zásahy proti křesťanům za Domiciána* nebyly tak plošné a systematické, jak jsme se donedávna domnívali spolu s historiky (I to je výklad dějin :-)). Místní a příležitostné však byly. Stačilo, aby v některém městě říše (Filipis) došlo k některé výroční společenské události, a dalo se čekat, že občané budou vyzýváni k vyjádření konformity císaři a jeho kultu, a tím i k zákonům impéria.

*Čelenky imperiálních kněží s bustami zbožštěných císařů*³: když si tohle představíme, rozumíme lépe Janovým metaforám „dvou šelem“...

Telos. Musíme se také na chvíli zastavit u motivu „konce“ v knize Zjevení. Toho je dosaženo v několika vyprávěních opakovaně a a je popsán slůvkem „telos.“ Telos ovšem není „koncem“ tak, jako by někdo dějiny přestřihl nůžkami a ukončil. „Telos“, to je účel a cíl. Když necháte minci, aby se kutálela, nakonec se zastaví, ale to není její „telos“. Telos mince je, že s ní lze platit; telos růže spočívá v tom, aby kvetla a voněla, telos člověka je v jeho zrání k Bohu, no a telos dějin, to je jejich vrchol, který na ně posvítí a vyjeví jejich smysl, cíl, účel.

Když říkáme druhým lidem, že podle Písma přijde „konec“, věřím a doufám, že jim to sdělujeme v tomto smyslu - že totiž dějiny směřují ke smysluplnému cíli, vrcholu, završení. Když si některé národy už ve starověku představovaly cosi jako boží nebo božský soud na konci, nebylo to pouze ve smyslu hrozby hříšníkovi. „Soud na konci“, to je přece ujištění o tom, že dějiny v celé jejich složitosti a bolestivosti nevznějí naprázdno, že nesměřují do prázdna, nakonec se na ně někdo podívá a přečte je a ony nebudou zcela marné...

Kdybychom tedy měli za úkol psát knihu dějin. Zadání: 1 svazek o 500 stranách... Jak bychom to udělali? Nebudeme moci psát o životě každého člověka v té době... o každé události, osobě, výroku... Život jediného člověka představuje nepřehledný materiál...

1) *Budeme muset vybírat. Ale jak a co? Podle čeho?*

Čím ale naši knihu dějin propojíme?

2) *Budeme muset vybrat téma, které nás povede jako spojovací nit.* Aby se naše kniha vůbec dala číst a nebyl to jen kaleidoskop...

3) *Jak dějiny zhodnotíme a tím i vyložíme?* Popisy dějiny jsou vždy výkladem...

Budeme potřebovat jakési měřítko.

Co ale vybrat jako „míru“? Svého času to býval vztah k chudším vrstvám či myšlenkový pokrok. Společenské zřízení. Nebo zvolíme vztah ke křesťanům? Jinak se ale píší dějiny protestantské a jinak katolické. A ještě jinak ty postmoderní.

Vraťme se k našemu textu. Svitek, který se objevil v boží pravici, je plný. Všechno je tam zapsáno, ale nelze jej otevřít. Až do určité chvíle:

*5,5 Ale jeden ze starců mi řekl: „**Neplač. Hle, zvítězil lev z pokolení Judova, potomek Davidův; on otevře tu knihu sedmkrát zapečetěnou.**“ Vtom jsem spatřil, že uprostřed mezi trůnem a těmi čtyřmi bytostmi a starci stojí Beránek, ten obětovaný...*

*9 A zpívali novou píseň: „**Jsi hoden přijmout tu knihu a rozlomit její pečeti, protože jsi byl obětován...**“*

*11 A viděl jsem, jak kolem trůnu a těch bytostí i starců stojí množství andělů - bylo jich na tisíce a na statisíce; slyšel jsem je mocným hlasem volat: „**Hoden jest Beránek, ten obětovaný, přijmout moc, bohatství, moudrost, sílu, poctu, slávu i dobrořečení...**“*

Jen jediný byl nalezen, kdo může otevřít dějiny spasení; jsou mu doslova „předány“. A všichni to v našem studovaném ději uznávají. Jeden je, který má klíč k dějinám, vládu nad nimi (je pánem dějin) – a možná dokonce, že *on sám je tím klíčem...*

V Janově metaforickém podání je to „lev z pokolení Judova, potomek Davidův“, (jak byl Pomazaný očekáván na základě SZ textů), a zároveň

„Beránek, ten obětovaný“ – není pochyb, o kom Jan píše: dějiny může „otevřít“ jen tento Beránek; nikdo jiný, a to ani v nebesích. Proč? Co jej kvalifikuje?

*„Jsi hoden přijmout tu knihu a rozlomit její pečeti, **protože jsi byl obětován...**“*

Ježíš Kristus vstoupil zvláštním způsobem do lidských dějin – tak, že byl obětován. A my zjišťujeme, že tento obětovaný Beránek Boží bude otvírat celý tento svitek dějin. Jinými slovy:

dějiny jsou nakonec „otevřeny“, posouzeny, pochopeny ve světle Ježíše a jeho motívu. On a jeho dílo představují určité soubor hodnot, odlišný od jiných souborů hodnot. To je zde tou mírou, klíčem a výkladem.

Dějiny spasení tedy podle Jana budou otevřeny a přečteny ve světle Beránka, toho obětovaného, a vztahu k němu a jeho hodnotám...

II. CHAOS DĚJIN VERSUS SEDMIDÍLNÝ ŘÁD BOŽÍHO KONÁNÍ

Co se píše dále? Přejde lámání sedmi pečetí – každá pečeť bude spojena s obrazem nějakého děje na Zemi – napřed 4 apokalyptičtí jezdcí na koních různé barvy, poté další kvapné děje... To, že těchto dějů bude sedm, není nahodilé...

V naší zkušenosti, v naší pozemské perspektivě však nevidíme žádné jezdce, kteří by na svých koních přijížděli z nebe na zem. Vidíme však dynamiku s nimi spojenou: dobývání, války, nouzi, smrt... (a tyto věci nepřicházejí postupně, ale spíše vedle sebe). Místo abychom se pokoušeli „rozluštit“ kdo v dějinách byl kterým jezdcem, podívejme se na význam celku. Dějiny se musely jevit chaoticky, dramaticky a místy nesmyslně už odedávna. Apokalyptici už před Janem hledali smysl a řád dění na světě a času... viz 4 říše u Daniele).

Také v perspektivě Janovy apokalypsy se ukazuje cosi nového: *smysluplný vzorec* v čase. Ač se dějiny tak nejeví, v tomto spirituálním pohledu se píše o jasně strukturovaném dění – podobně jako ve zprávě o stvoření, kde do - lidsky viděno - chaotického

ké reality „všehomíra“ vstupuje Bůh velmi uspořádávajícím způsobem. „Sedmera“ ve Zjevení navíc skutečně signalizují cosi jako proces kontrastující s tvořením světa...

Jeden **děj** za druhým, od prvního po sedmý, a pak „telos“ (cíl, vrchol). Chaos dějin se v tomto pohledu obrací do Božího uspořádaného konání, které nám však běžně zůstává nepostižitelné: pokud tyto odpovědi nenaznačuje Bůh v Písmu, potud tápeme.

Otázka svatých v 5. pečeti (6,10 - „duše pod oltářem“ – no jistě, kde jinde, jsou to přece *oběti*): „Kdy už, Pane...?“ nám může velmi dobře evokovat naše vlastní vážné otázky. No ano, Pane, jak dlouho se ještě nebesa potřebují dívat na tento svět a jeho trápivé dějiny?

Janovo sedmidílné strukturování je povzbudivé: nejsou-li dějiny světa jen bezcílným zmatkem, nejsou jím ani naše osobní „dějiny“, příběhy našich životů, ačkoli to není vidět.

Chcete v této souvislosti poznat jedno z Božích tajemství? Nebude vás mrzet, že pak bude zase o jedno tajemství méně? :-)

Usmrcení *martyroi* – svědkové/mučedníci – se v 5. pečeti (6,9) objevili v nebesích „pod oltářem“. Jsou to mučedníci, oběti světa, jejichž úděl byl dramatickým otázníkem, mementem už za Jana.

Ve Zj 10,7se pak naplní Boží tajemství, jak je Bůh zjevil prorokům (a to v 7. polnici, viz dílo dvou svědků v kap. 11).

Jan naznačuje, že tito „poražení“ jsou – v tom druhém, spirituálním pohledu – vítězové, nebeské počty se v „mlýně světa a dějin“ doplňují, je to pokračování tajemství kříže. V jednom pohledu prohra a poprava, pokles až na dno, v tom druhém vrchol a vítězství.

III. VŠE SE ODVÍJÍ „ZEVNITŘ“ - OD BOHOSLUŽBY (DUCHOVNOSTI), KTERÁ JE POKOJNÁ...

V knize Zj míváme sklon hledat (či očekávat) věci dramatické, ačkoli samotné slovo „apokalypsis“ to nenaznačuje. Ve Zj je však i mnoho bohoslužebného a mnoho christologie.

Všechny ty dramatické děje (lámání pečeti, sedmero troubení, atd.) se navíc odvíjejí od *bohoslužby v nebesích* (pečlivé/trpělivé čtení Zj vám to potvrdí :-))

Jan nám tím chce něco říci:

všechno důležité pro naše dějiny s v Janově perspektivě odvíjí od bohoslužebného dění

motiv bohoslužebnosti zde ale nekončí shromážděním v nebesích; pokračuje osobní zbožností, duchovností - tím, jak je Bůh prožíván či oslovován v nás...

Duchovnost, spiritualita, ovlivňuje v životě všechno ostatní. Platí to vždycky – i člověk, který nemá duchovnost, tím ovlivňuje všechno ostatní ve svém životě. To prorůstá do myšlení, jednání, vztahů, rozhodování, priorit...

Kdybychom šli dále do detailu, zjistili bychom, že nebeská bohoslužebnost v knize Zj má jeden klíčový rys, kvalitu: je *nerušená, pokojná*. A tato pokojná zkušenost Boží vlády má dalekosáhlé důsledky. Odhaluje se zde zásadní rozdíl. Lidé, popisování

v knize Zj – ti, kteří Beránkovi patří a ti, kteří nikoli – jsou výrazně odlišní právě přítomností a nepřítomností pokoje...

Odpoledne budeme hovořit o tehdejších ctitelích římského impéria, jeho síly, moci a kultu. Už jsem zmiňoval členky/koruny římských imperiálních kněží... Ti mohli vyžadovat konformitu, podřízení.

A tak jsou ve Zj vyobrazeni i lidé, kteří v *Římě konce 1. století* vyvíjejí značnou (náboženskou) aktivitu, avšak navzdory tomu nedocházejí pokoje. A to je v náboženském smyslu velmi zásadní, to vadí. Vidíme to i na následujícím kontrastu:

Zj 4,8 A bez ustání dnem i nocí volají: „Svatý, svatý, svatý Hospodin, Bůh všemohoucí, ten, který byl a který jest a který přichází.“

Zj 14,11 „...a dnem ani nocí nemají pokoje (anapausis, úlevy, oddechu) ti uctívající šelmu... (tedy jednoho z císařů města na 7 pahorcích, Zj 17,7-14)

13,4 „Kdo se může rovnat té šelmě...?“ To není uctívání hodnot, nýbrž obdiv k síle a moci...

(v. 12) Zde je vytrvalost (stálost, nezlomnost, odolnost) svatých, kteří zachovávají přikázání Boží a víru Ježíšovu.“

Kontrast mezi pravou a nepravou bohoslužebností ve Zj ukazuje, že to nepravé je *nepokojné*, nedochází to nikdy pokoje (úlevy) navzdory horečné aktivitě, zatímco uctívání Boha přináší pokoj v nebesích i na zemi. „Svatí“ jsou nezlomní **a/neboť(?)** docházejí pokoje s Bohem. Pokojná bohoslužba je zkušeností nebes, Božího království...

Dnes víme, že kniha Zj byla svou složitostí vykladačským problémem prakticky od počátku (ani tehdy to nebylo snadné čtení). Na straně druhé naši věřící předchůdci některým motivům pozoruhodně rozuměli. Tito věřící si tehdy patrně knihu Zj při bohoslužbách nahlas předčítali.

Jen několik desetiletí po sepsání knihy Zjevení napsal antiochejský biskup Ignácius (2. stol., deportován lodí do Říma k odsouzení) věřícím tato slova:

„Usilujte tedy o to scházet se častěji, abyste vzdali díky a slávu Bohu. Protože pokud se budete setkávat často, satanovy síly budou zničeny a jeho zlo obráceno v nicotu skrze shodu vaší víry. Není nic lepšího než pokoj, skrze který je ukončena každá válka na nebi i na zemi...“⁴

Něco z tohoto bohoslužebného pokoje nebes se uskutečňuje nejen tehdy, když se scházíme, ale i poté, když se naše duchovnost projevuje ve světě.

Zvláštní motiv v závěru. *Nezapečeťuj knihu se slovy tohoto proroctví... Kdo škodí, škod' ještě, kdo je svatý, posvěť se ještě... (22,10-11)* To je mudroslovná perspektiva, všimli jste si jí v knize Přísloví? Cílem není „modifikovaný svévolník/pošetilec“, nýbrž další moudrý člověk, a to je zázrak Boží, nikoli sebezvoj nebo naše rozvíjení bližních...

Závěrem. Jan – autor Zjevení nám nabídl několik duchovních skutečností:

- 1. Přesložitě a nesnadné, trápivé dějiny světa i naše budou přečteny ve světle Beránka, toho obětovaného.*
- 2. V nečitelném chaosu, „mlýně“ dějin Bůh nepostižitelně koná a počet svatých se doplňuje.*
- 3. Veškerá interakce nebes se světem se odvíjí od bohoslužebnosti neboli spirituality. To je zřejmě paradigma, must, i pro nás.*

Tedy: Víra a trápení? Asi přece jen ano, vidíte. To první je světélkem v tom druhém.

---

¹ Steve Waechter: „The Literary Structure... Textlinguistic Methods“.

² C. S. Lewis: „Historismus“, The Month, říjen 1950; Křesťanské úvahy, 1967. In Sloni a kapradí, 33-48.

³ David E. Aune: Revelation I, Word Bible Commentary.

⁴ Ignatius, Eph. 13:1-2; quoted in Barr, „Symbolic Transformation“, 47.